

foreningen 2 foreldre

Innspill til barnelovutvalget 21.08.20:

Rettsbeskyttelse av samværsretten, også for meklede samværsavtaler. Lettere å sanksjonere samværs sabotasje. Langvarig samværs sabotasje som grunn til å overføre bostedsmyndigheten til den forelderen som vil sørge for størst mulig samlet foreldrekontakt.

Det er en presumsjon i barnelovgivningen at begge foreldrene er viktige omsorgspersoner for barnet, og at det derfor er en formodning om at det beste for barnet er å ha kontakt med begge foreldrene, jfr. barnelovens § 42. Dette følger også av FNs konvensjon om barnets rettigheter, spesielt artiklene 9 nr 3¹ og 18 nr 1. Barnets rett til et familieliv med begge foreldre er vernet både av Grunnlovens § 102 og Den europeiske menneskerettskonvensjonens artikkel 8. Statens ansvar for å sikre barnets sosiale og helsemessige trygghet, fortrinnsvis i egen familie, er nedfelt i Grunnlovens § 104 tredje ledd.

I kraft av denne presumsjonen kan barnets samværsrett anses tilnærmet absolutt, med mindre det foreligger forhold som tilsier at det ikke vil være til barnets beste å ha kontakt med én eller begge foreldrene. Presumsjonen er dermed at retten til samvær er krenket dersom samvær med begge foreldrene ikke ivaretas².

I Norge er samværs sabotasje et omfattende problem som F2F mener ikke er tatt på alvor. Inntil 46000 norske barn har ikke sett samværsforelderen sin en gitt måned³.

Problemstillingen har stått på den politiske dagsorden i lang tid, uten å ha blitt fulgt opp på en forsvarlig måte. For mer enn tretti år siden uttrykte lovgiverne i Innst.O.23 (1988-89)⁴ side 6: "...Komiteen mener at den som motsetter seg at samværsrett kan gjennomføres som forutsatt, gjør seg skyldig i en betydelig omsorgssvikt overfor barnet." I NOU 1985:18 er hindring av kontakt med den andre forelder karakterisert som psykisk barnemishandling." Komiteen mente videre at slik sabotasje måtte få konsekvenser for utøveren. Konsekvensene har uteblitt.

Rettsapparatets likegyldighet til å følge opp samværs sabotasje bekreftes i NOU 1998:17⁵, som sier at "... det i praksis er vid adgang til sabotering av samværsavtaler og avtaler om barnets bosted uten at det får konsekvenser for den som setter seg utover avtalen." Flertallsforslaget i

¹ Uttrykket "state parties" i den engelske originalteksten til FNs barnekonvensjon har blitt til "partene" i den norske oversettelsen. Denne oversettelsen er misvisende, da det er den norske staten som gjennom nasjonal lovgivning har et ansvar for at FNs barnekonvensjon etterleves i Norge.

² Torinn Emilie Mikalsen. "Statens ansvar for at barn og foreldre opprettholder kontakt og samvær. En analyse av hvor langt statens rettslige forpliktelser strekker seg i samværs saker der barn og foreldre ikke bor sammen." Liten masteroppgave i rettsvitenskap – høst 2017. Det juridiske fakultet – UiT, Norges Arktiske Universitet.

³ Jan Helge Lyngstad et al. "Hvilke foreldre har lite eller ingen kontakt med barna når foreldrene bor hver for seg?". SSB-rapport 2/2015.

⁴ Innstilling fra justiskomiteen om lov om endringer i lov av 8. april 1981 nr 7 om barn og foreldre (barnelova) (underholdsbidrag, samværsrett m.v.) (Ot.prp nr 44 for 1987-88).

⁵ Barnefordelingssaker - avgjørelsesorgan, saksbehandlingsregler og delt bostad.

NOU 2008:9⁶ om tvangshenting til samvær bør gjøres til et mulig virkemiddel ved samværs sabotasje er ikke fulgt opp.

I Norge er det per dato kun mulig å sanksjonere samværs sabotasje ved tvangsbot. Dette forutsetter at samværsavtalen er kommet i stand ved et rettsforlik eller dom, eller ved at foreldrene har blitt enige om å bringe avtalen inn for fylkesmannen for å gi samværsavtalen rettslig tvangskraft. Dersom det foreligger tvangsgrunnlag kan samværs sabotasjen bringes inn for retten med krav om at det fastsettes tvangsbot hver gang samværet saboteres. Rettspraksis viser at dette svært sjelden skjer, ofte vil en høre at tvangsbot vil gå ut over barnets levestandard hos den som saboterer samvær, og da kan en ikke gjøre noen ting.

Norge har fått kritikk fra Commission on European Family Law (CEFL), som anbefaler at rettsavgjørelser skal kunne tvangsfullbyrdes. CEFL fremholder at håndheving av rettigheter skal skje uten forsinkelse, jf. CEFL, principle 3:39. Også Den Europeiske Menneskerettighetskonvensjonen stiller krav om internrettslige regler som sikrer borgerne en effektiv oppfyllelse av både konvensjonsrettighetene og nasjonale rettsavgjørelser.

Barnelovområdet er ett av de få områder i det norske samfunnet hvor det a priori ikke er satt opp noen reelle sanksjoner dersom avtaler eller selv forordninger fastsatt av norske domstoler ikke overholdes. Dette bør barnelovutvalget foreslå endringer på.

F2F foreslår følgende endringer i barnelovens § 65 1. og 2. ledd om tvangsfullføring (understreket tekst = ny tekst, gjennomstreket er tekst som skal strykes):

For tvangsfullføring av avgjerd om og anna særleg tvangsgrunnlag for foreldreansvaret, kvar barnet skal bu fast, og samværsrett gjeld tvangsfullbyrdelsesloven kapittel 13. Vedtak av fylkesmannen om tvangskraft for avtaler etter § 55 er særleg tvangsgrunnlag. Førebels avgjerd etter § 60 er tvangskraftig sjølv om avgjerda ikkje er rettskraftig. Underskrevene meklede avtaler er også tvangsgrunnlag.

Avgjerd eller avtale ~~med tvangskraft~~ om foreldreansvar og kvar barnet skal bu fast og samvær, kan tvangsfullførast ved henting eller tvangsbot. ~~Avgjerd eller avtale med tvangskraft om samværsrett kan berre tvangsfullførast ved tvangsbot.~~ Tingretten kan fastsetje ei ståande tvangsbot som for ei viss tid skal gjelde for kvar gong samværsretten ikkje vert respektert. Eit krav om tvangsfullføring skal setjast fram for tingretten i distriktet der saksøkte har sitt alminnelege verneing. Reglane i § 15 andre leddet gjeld tilsvarande.

⁶ Med barnet i fokus — en gjennomgang av barnelovens regler om foreldreansvar, bosted og samvær.